

HITNA POTREBA ZA PASTORALOM I KATEHEZOM ODRASLIH

Tomislav KOVAČ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška ulica 38, p.p. 5, HR – 10000 Zagreb
tomislav.kovac@kbf.unizg.hr

Prema religijsko-pedagoškim dokumentima Katoličke Crkve pastoral i kateheza odraslih nalaze se u prioritetima misijsko-evangelizacijskog poslanja Crkve. Unatoč tomu kontinuirana pratnja i vjerska pouka odraslih osoba jedno je od najzanemarenijih područja redovita pastoralnog djelovanja opće Crkve kao i naše domaće Crkve. To je začuđujuće s obzirom na to da smo desetljećima svjedoci sve slabije vjerničke prakse odraslih osoba, što se odražava na odgoj u vjeri njihove djece, na bračni i obiteljski život kao i na učinkovitu kršćansku prisutnost u svim porama društva.

Pastoral i kateheza odraslih trebali bi biti u središtu djelovanja Crkve iz jednostavnog razloga što se najveći dio ljudske egzistencije u pravilu provodi u odrasloj dobi, tijekom koje su kršćani svakodnevno pozvani živjeti i svjedočiti svoju vjeru na privatnoj i društvenoj razini. Međutim, odgoj u vjeri, bilo na nastavi vjeronauka u školi bilo na župnoj katehezi, općenito je vrlo oskudan, osobito za odrasle osobe. Poznato je da većina vjeroučenika nakon sakramenta potvrde prestaje ići u crkvu, među ostalim i zato što njihovi roditelji također ne idu redovito ili nikada u crkvu. S druge strane kod velike većine praktičnih vjernika, čak i onih obrazovnijih, poznavanje temeljnih sadržaja kršćanske vjere ostalo je na infantilnoj, tradicionalnoj i formalnoj razini. Isto tako u današnjem vremenu sveopćega relativizma vjera sve više postaje identitetsko pitanje, koje je na našim prostorima često povezano s nacionalnim pitanjem, a u zadnje vrijeme i s (neo)konzervativnim ideološkim strujanjima koje se pozivaju na kršćanske vrijednosti, premda su nerijetko udaljena od službenog naučavanja Crkve.

Nameću se tu dva pitanja. S jedne strane, zašto velik broj odraslih osoba ne osjeća ili zanemaruje važnost vjere u svom životu te nema potrebu prakticirati vjeru i duhovno rasti u okviru crkvene zajednice? S druge strane, zašto velik broj praktičnih vjernika ima oskudno znanje o svojoj vjeri i gotovo nikakav uvid u naučavanje Crkve, osobito u evangelizacijskoj perspektivi Drugoga vatikanskog koncila, koja predmnijeva zrele, osviještene i angažirane kršćane?

Ta tema posebno se čini važnom u sadašnjem trenutku Crkve u Hrvatskoj, u kojem prevladava dihotomija između nominalnoga i sociokulturnoga katoličanstva te stvarne i učinkovite prisutnosti katoličkih vjernika u hrvatskom društvu. Činjenica je da većina odraslih osoba ne prepozna je smisao i vrijednost kršćanstva niti je zainteresirana uključiti vjeru i Crkvu u svoj život. Štoviše, vjeru i Crkvu često doživljava kao smetnju za »uspješan život«. S druge strane, proteklih petnaestak godina primjećujemo svojevrstu radikalizaciju vjere kod dijela praktičnih katoličkih vjernika koji – pretežito zbog nedostatka kvalitetne pastoralne ponude u vlastitoj župi – ispunjavanje svojih duhovnih potreba idu tražiti u zajednicama karizmatskog tipa, pohađanjem »tradicionalne mise« na latinskom jeziku ili pak u različitim oblicima »katoličkog aktivizma«, što je nerijetko na rubu fundamentalizma. Premda ima svoje razloge i obično proizlazi iz iskrenog traženja, takvo se življenje vjere ipak redovito temelji ponajprije na emocijama, obilježeno je fideizmom, moralnim rigorizmom, »duhovnim« elitizmom, strogo odbacuje teologiju pod izlikom da vjera ne treba razum te ostaje na razini doslovnog shvaćanja Biblije, sa svim povezanim anakronizmima i misaonim devijacijama. Takvo proizvoljno shvaćanje kršćanstva najčešće je u potpunoj suprotnosti s naučavanjem poslijekoncilске Crkve, vrlo je apologetsko, prozelitsko i borbeno usmjereno te nimalo dijaloški otvoreno. Nedavna kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 pokazala je posebno zabrinjavajuću polarizaciju unutar Crkve u Hrvatskoj. Na kraju najčešće takvi »borbeni«, premda nepoučeni katolici, upravo pružaju protusvjedočanstvo osobama koje su udaljene od Crkve.

Postavlja se još nekoliko pitanja: Što Crkva, osim redovita sakramentalnog djelovanja, nudi odraslim osobama za inteligentno i cjelovito življenje kršćanske vjere, koje jednako uključuje eklezijalnu, duhovnu i socijalnu dimenziju? Kako privući odrasle osobe koje su se udaljile od Crkve ili je uopće ne poznaju? Kako preusmjeriti vjernike koji su se »radikalizirali« i žive svoju vjeru na paracrkveni način? Kako Crkva može pratiti svakoga vjernika, od najmlađe do najstarije dobi, neovisno o njegovu životnom položaju i stanju, pružajući sigurno i obogaćujuće egzistencijalno uporište u kojem će se osoba moći prestopiti razvijati u zajedništvu s drugima?

Kako bi se adekvatno odgovorilo na ta pitanja i izazove, hitno je potrebno ponovno uvažiti, osmisliti i omogućiti kvalitetan odgoj u vjeri odraslih osoba prilagođenom župnom katehezom i različitim pastoralnim aktivnostima koje će, osim liturgije, omogućiti poticajno, uvjerljivo i uravnoteženo življenje kršćanske vjere u suvremenoj kulturi i društvu.

U svjetlu svega rečenoga 64. Teološko-pastoralni tjedan tematizirao je *suvremene izazove pastorala i kateheze odraslih*, što se pokazalo krucijalnim jer o toj temi većim dijelom ovisi vitalnost i budućnost Crkve. Teološko-praktični i interdisciplinarni pristup temi 64. Teološko-pastoralnog tjedna poticaj je nosiocima crkvenih služba, prije svega biskupima, svećenicima i redovnicima, ali i vjernicima laicima, da zajedno u sinodskom duhu razmisle i pokrenu novu pastoralno-katehetsku praksu koja će na odgovaran i kreativan način voditi cjelovitu brigu o odraslim osobama kako bi cijela Crkva mogla punom snagom zaživjeti svoj misijski elan.